

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นและทำให้ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้น ก็สามารถดำเนินการกับผู้กระทำผิด เพื่อให้มีการชดเชยค่าเสียหายได้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่อย่างไรก็ดีการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว ก็ยังไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายในส่วนนี้มีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ประกอบกับความสามารถทาง เศรษฐกิจในการจ่ายค่าเสียหายของผู้กระทำผิดมีข้อจำกัดอย่างมาก ดังนั้นโอกาสที่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายจึงมีน้อยมาก และ เกือบทุกครั้งผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมจะ ไม่ได้รับการชดเชยเลย วิทยานิพนธ์นี้จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะศึกษาหาแนวทางในการ เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมให้ได้มากที่สุด โดยการนำวิธีการอื่นนอกเหนือจากการบังคับให้ผู้กระทำผิดชดเชยค่าเสียหายและการลงโทษทางอาญาต่อผู้กระทำผิดโดยรัฐ

ในเมื่อยอมรับกันแล้วว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคมอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และผู้กระทำผิดก็ไม่อาจชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลแห่งการประกอบอาชญากรรมให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมได้ดังกล่าว หนทางที่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมจะได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อีกทางหนึ่งก็คือรัฐ เป็นผู้รับภาระในการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับความยุติธรรมโดยการได้รับเงินค่าทดแทนความเสียหายนั้นตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง การที่ถือว่ารัฐต้องมีความรับผิดชอบในการจ่ายค่าทดแทนเพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมให้แก่ผู้เสียหาย

ในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรมนี้ ก็ด้วยเหตุผลหรือแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการคือ

(1) รัฐมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยให้กับสังคมมิให้เกิดอาชญากรรม เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นก็แสดงว่ารัฐปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้บกพร่อง สมควรที่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรมนั้นจะ ได้รับค่าทดแทนจากรัฐ

(2) อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคม การที่สมาชิกของสังคมคนใดคนหนึ่งต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรม ก็เท่ากับผู้นั้นเป็นผู้รับผลร้ายแทนสมาชิกอื่นในสังคม ดังนั้นสังคมจึงควรต้องชดใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ได้รับผลร้ายนั้น

(3) เพื่อเป็นการขยายการบริการทางด้านสวัสดิการสังคม ด้วยความคิดที่ว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรม ซึ่งได้รับความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในนานอารยประเทศต่างตระหนักถึงความรับผิดชอบของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องในการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นแก่ประชาชนในรัฐ และเพื่อให้บรรลุถึงความ เป็นรัฐสวัสดิการในที่สุด เช่น นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ ต่างได้ก่อตั้งระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหี่ยวอาชญากรรมโดยรัฐนี้ขึ้นมาแล้ว แม้ว่ารายละเอียดต่าง ๆ ของระบบการจ่ายค่าทดแทนนี้ จะแตกต่างกันไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศก็ตาม แต่กฎหมายของทุกประเทศก็เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรมด้วยกันทั้งสิ้น

แต่อย่างไรก็ดี โดยหลักทั่วไปแล้วระบบการจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหี่ยวอาชญากรรมโดยรัฐนี้ อาจสรุปหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของระบบนี้ได้ 3 ประการคือ

(1) การที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐของผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหี่ยวอาชญากรรมนี้ต้องถือว่าเป็น "สิทธิทางสวัสดิการสังคม" ของบุคคลดังกล่าว

(2) ในขณะเดียวกัน การจ่ายค่าทดแทนดังกล่าวนี้ก็ต้องเป็น "หน้าที่ตามกฎหมาย" ของรัฐด้วย

(3) จำนวนค่าทดแทนที่จะได้รับควรเป็นจำนวนเท่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และอย่างน้อยที่สุดไม่ควรน้อยกว่าส่วนต่างระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงกับค่าเสียหายที่ผู้

เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม ได้รับจากผู้กระทำความผิด (ถ้ามี)¹

และนอกจากนี้องค์ประกอบอันสำคัญที่จะทำให้เกิดมีการจ่ายค่าทดแทนดังกล่าวนี้ ในเบื้องต้นต้องปรากฏว่ามีการประกอบอาชญากรรมขึ้นก่อน และมีผู้ที่ได้รับความเสียหาย (ผู้เสียหายในคดีอาญา) หรือเหยื่ออาชญากรรมเกิดขึ้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงอาชญากรรมประเภทที่เรียกว่า "อาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย" (Victimless Crime) และอาชญากรรมประเภทที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นอาชญากรรมประเภทที่กฎหมายระบุว่าจะมีการจ่ายค่าทดแทนให้ด้วย

แต่อย่างไรก็ดี การได้รับค่าทดแทนจากรัฐนี้ก็หาได้เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในอันที่จะใช้สิทธิของตนเรียกให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนตามหลักการในเรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ประการใดไม่

อนึ่งในระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมนี้ มีปัญหาที่ถกเถียงกันในหมู่นักนิติศาสตร์อย่างกว้างขวางในปัญหาใหญ่ 2 ประการคือ

(1) ปัญหาว่ารัฐควรจะจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในความผิดหรืออาชญากรรมประเภทใดบ้าง

(2) ปัญหาว่าใครควรจะเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยเพื่อจ่ายค่าทดแทน

ในปัญหาแรกนั้นจากการศึกษาระบบกฎหมายของต่างประเทศพบว่า ความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่จะกำหนดความผิดประเภทต่างๆไว้เพื่อการจ่ายค่าทดแทนโดยห้ามหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวไม่ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันไป แต่ในทุกประเทศต่างก็ยอมให้มีการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรมในความผิดที่มีลักษณะรุนแรง (serious crime)

¹Andrew Ashworth, "Punishment and Compensation: Victims, Offenders and the State", pp.121-122.

และกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของมหาชนทั่วไปเสมอ โดยเฉพาะในความคิดที่เกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย เป็นความคิดที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และนอกจากนี้ความคิดเกี่ยวกับเพศ โดยเฉพาะความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ก็เป็นความคิดที่กฎหมายของประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญและนำมาพิจารณาเพื่อการจ่ายค่าทดแทนอีกส่วนหนึ่งด้วย

สำหรับในปัญหาที่สอง ก็มีลักษณะปัญหาคล้าย ๆ กับปัญหาแรก กล่าวคือใครจะเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย เพื่อให้มีการจ่ายค่าทดแทนนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ เช่นกัน แต่อย่างไรก็ดีจากการสำรวจกฎหมายของต่างประเทศ และจากข้อสรุปของ Joseph F. Sheley² อาจแสดงให้เห็นถึงระบบการวินิจฉัย เพื่อพิจารณาจ่ายค่าทดแทนโดยทั่วไปมีอยู่ 3 ระบบคือ

- (1) ระบบคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย
- (2) ระบบศาลเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย
- (3) ระบบองค์กรอื่น ๆ เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยยังไม่มีระบบว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐแต่อย่างใด ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางการที่รัฐจะเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการให้มีระบบดังกล่าวในฐานะ เป็นสวัสดิการสังคมของรัฐ เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานในการก่อสร้างระบบการจ่ายค่าทดแทนขึ้นในประเทศไทยต่อไปในอนาคต ซึ่งผู้เขียนได้เสนอหลักการของระบบดังกล่าวไว้โดยละเอียดแล้วในบทที่ 4 แต่เพื่อให้เห็นโครงสร้างหลักของระบบดังกล่าวนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงขอสรุปโครงสร้างหลักของระบบนี้ไว้ 4 กรณีดังนี้ คือ

- (1) ความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้ก็คือ ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา รวมทั้งการกระทำความผิดฐานพยายามสำหรับการกระทำดังกล่าวตลอดจนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายต่อความผิดดังกล่าวด้วย

²Joseph F. Sheley, Understanding Crime: Concepts, Issues, Decisions, p.130.

(2) จำนวนค่าทดแทนที่จะได้รับพึง เป็นจำนวนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งได้แบ่งค่าทดแทนออกเป็น 3 กรณีคือ กรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บประการหนึ่ง กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายประการหนึ่งและกรณีผู้เสียหายเป็นผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราอีกประการหนึ่ง สำหรับประเภทของค่าทดแทนที่จะพึงได้รับในแต่ละกรณีดังกล่าว อาจสรุปได้ดังนี้คือ

- (ก) กรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ค่าทดแทนได้แก่
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าใช้จ่ายในกรณีที่จำเป็นต้องใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และอาชีพ ในกรณีผู้เสียหายตกเป็นผู้ทุพพลภาพด้วย
 - ค่าทดแทนการขาดรายได้ในระหว่างที่ต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์
- (ข) กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย
- หากผู้เสียหายมิได้ตายทันที ค่าทดแทนได้แก่
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และอาชีพ
 - ค่าทดแทนการขาดรายได้ในระหว่างที่ต้องหยุดงานเพื่อรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์
 - ค่าใช้จ่ายในการปลงศพหรือทำศพ
- สำหรับกรณีที่ผู้เสียหายตายทันทีนั้น ค่าทดแทนที่จะได้รับย่อมเป็นค่าปลงศพหรือค่าทำศพเท่านั้น
- (ค) กรณีผู้เสียหายเป็นผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ค่าทดแทนได้แก่
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และอาชีพ
 - ค่าทดแทนการขาดรายได้ระหว่างที่ต้องหยุดงานเพื่อรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์
 - ค่าความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน

(3) มีคณะกรรมการ เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทนและกำหนดจำนวนค่าทดแทน

(4) มีการให้อำนาจคณะกรรมการที่จะกำหนดค่าทดแทนให้เป็นจำนวนที่เหมาะสม

หรือการจ่ายค่าทดแทน หากผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดมาครบถ้วน หรือบางส่วนแล้วทั้งนี้เพื่อป้องกันการได้รับการชดเชยและการทดแทนค่าเสียหายซ้ำซ้อนกัน อันจะเป็นการได้รับค่าเสียหายเกินความเสียหายจริง และนอกจากนี้คณะกรรมการยังมีอำนาจไม่จ่ายค่าทดแทน หากผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรมหรือยั่วยุให้เกิดอาชญากรรม หรือผู้เสียหายเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันกับผู้กระทำผิด รวมทั้งกรณีที่ผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสอบสวนการกระทำความผิด หรือการพิจารณาคดีด้วย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าปัญหาในเรื่องการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐนี้ จะได้เป็นประเด็นในการพิจารณาในหมู่นักนิติศาสตร์ไทยอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะถึง เวลาที่จะริเริ่มพิจารณาถึงปัญหาความรับผิดชอบของรัฐต่อผู้ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม รัฐควรหาทางช่วยเหลือบรรเทาความเสียหาย ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์และต้องทนทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัส ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก และตราบาคที่อาชญากรรมยังมีสถิติสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่นนี้เหยื่ออาชญากรรมซึ่งบางครั้งต้องสูญเสียชีวิต ร่างกาย บาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ ต้องทนทุกข์ทรมานไปตลอดชีวิตโดยปราศจากผู้ช่วยเหลืออย่างสิ้นเชิง ซึ่งได้ปรากฏให้เห็นมากมายหลายคดี ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐนี้ น่าจะ ได้ก่อตั้งและพัฒนาขึ้นในประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การปลูกฝังระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในฐานะที่เป็นสวัสดิการสังคมในประเทศไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ รัฐจำเป็นต้องมีปลูกฝังระบบดังกล่าวขึ้นในประเทศไทย ทั้งนี้โดยการถือวาระบบดังกล่าวเป็นสวัสดิการสังคมของรัฐอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียน

ได้เสนอแนะ โครงสร้างหลักของระบบดังกล่าว ตลอดจนรูปแบบและรายละเอียดของระบบนี้ไว้ โดยละเอียดในบทที่ 4 ข้างต้นแล้ว ซึ่งหากเมื่อประเทศไทยได้มีระบบว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐนี้ขึ้นแล้วจะทำให้ประชาชนได้รับความมั่นคงในชีวิตขั้นได้บ้างในระดับหนึ่ง และจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบของรัฐบาลในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคม อันจะเป็นหนทางที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายของการเป็น "รัฐสวัสดิการ" สมบูรณ์มากขึ้นได้ต่อไปในอนาคต

2.2 ข้อเสนอแนะทางกฎหมาย

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องของกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคดีอาญา สำหรับการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดของผู้เสียหายมาแล้วในบทที่ 1 ซึ่งปรากฏว่ากฎหมายในส่วนนี้มีข้อบกพร่องอยู่มากมาย รวมทั้งเหตุผลทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายทั้งสิ้น ดังนั้นในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 43 โดยการให้อำนาจให้อัยการมีอำนาจเรียกค่าทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และช่มชืนกระทำความผิดด้วย ซึ่งเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวนี้แล้ว จะทำให้ปัญหาในเรื่องข้อบกพร่องต่าง ๆ ของกฎหมายในส่วนการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคดีอาญาดังกล่าวในบทที่ 1 คลี่คลายไปได้ เช่น การที่พนักงานอัยการมีค่าชดเชยค่าเสียหายดังกล่าว พนักงานอัยการไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 253 พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวงได้ แม้ว่าจะได้เรียกค่าเสียหายไปด้วยมากมายเพียงใดก็ตาม เป็นต้น แต่ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวนี้ก็เพียง เพื่อเป็นมาตรการเสริมให้ระบบการชดเชยค่าเสียหายนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายพิเศษดังกล่าวในข้อ 2.1.1 ที่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะให้สิทธิของตนดำเนินการในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา รวมทั้งเพื่อให้เป็นมาตรการเสริมเพื่อความสะดวกแก่ผู้เสียหายเท่านั้น

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าควรจะได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 เป็นดังนี้

"มาตรา 43 คดีลักทรัพย์ ว่างราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก รับของโจร ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา ถ้าผู้เสียหายมี สิทธิที่จะ เรียกร้องทรัพย์หรือราคาหรือค่าเสียหายที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดคืน หรือ ได้รับเนื่องจากการกระทำผิด เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาก็ให้เรียกทรัพย์คืน หรือราคา หรือค่าเสียหายแทนผู้เสียหายด้วย

ความผิดต่อชีวิตร่างกายและข่มขืนกระทำชำเราดังกล่าวในวรรคก่อน ให้ หมายรวมถึงการพยายามกระทำผิด และการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับการ กระทำผิดดังกล่าวด้วย"

2.3 ข้อเสนอแนะทางอาชญาวิทยาและสังคม

2.3.1 นอกจากรัฐจะได้นำการทดแทนดังกล่าวมาแล้วรัฐควรจะต้อง เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปตระหนักและทราบถึงการระมัดระวังมิให้ตนต้องตกเป็นเหยื่อ- อาชญากรรมด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดการจ่ายค่าทดแทนของรัฐลงไป รัฐจะต้องพยายามทำให้ ประชาชนเข้าใจว่า ประชาชนสามารถมีส่วนช่วยป้องกันอาชญากรรมไม่พยายามเปิดช่อง โอกาส ให้กับคนร้ายหรือมีมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น บ้านช่องมีรั้วรอบขอบชิด ประตูหน้าต่างมั่นคงแข็งแรง นอกจากนี้ยังไม่กระทำตัวช่วยผู้ให้มีการประกอบอาชญากรรมอีกด้วย เช่น ไม่แต่งตัวล่อแหลมหรือเสี่ยงต่อการถูกกระทำผิดทางเพศได้ง่าย เป็นต้น

สำหรับหน่วยงานที่รัฐจะใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐอาจใช้องค์กรหรือสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือ เหยื่อ อาชญากรรมทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและ เอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นแหล่งให้ข้อมูลและ เผยแพร่ความรู้ต่อประชาชนได้

สำหรับองค์กรของรัฐที่จะเป็นหลักในการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว อาจเป็นสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และสถาบันอาชญาวิทยา และโดยเฉพาะสถาบัน อาชญาวิทยานี้รัฐควรผลักดันให้สถาบันนี้ได้ขยายขอบเขตเจริญเติบโตขึ้นเป็นสถาบันอาชญาวิทยา ในระดับชาติต่อไปเพื่อความคล่องตัวและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ดังกล่าว นี้ต่อไป

นอกจากนี้รัฐอาจขอความร่วมมือจากองค์กรของ เอกชนอื่น ๆ เป็นผู้ ประชาสัมพันธ์ความรู้ดังกล่าวนี้แก่ประชาชนได้อีกทางหนึ่ง และจะได้เป็นการทำให้องค์กรเหล่านี้

นี้เพิ่มบทบาทการช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้นอีกด้วย กับทั้งจะเป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐบาลส่วนนี้ไปได้บ้าง องค์กรดังกล่าวอาจเป็นศูนย์ต่อต้านการข่มขืน มูลนิธิปกป้องเด็กตั้ง โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ศูนย์ฮอตไลน์ ดังได้กล่าวในรายละเอียดไว้แล้ว ในบทที่ 3

2.3.2 รัฐบาลควรมีมาตรการในการสงเคราะห์เหยื่ออาชญากรรมด้วยวิธีอื่นที่มีค่าใช้จ่ายควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะเป็นผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การสงเคราะห์ดังกล่าวนี้อาจเป็นในรูปของการให้คำปรึกษาแนะนำต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและคดี การให้ข่าวสารและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ การช่วยเหลือทางด้านการรักษาพยาบาลการตรวจร่างกายและจิตใจ การฟื้นฟูสภาพจิตใจของเหยื่ออาชญากรรมให้กลับคืนสู่สภาพปกติ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ ติดตามช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นต้น โดยรัฐอาจใช้องค์กรต่าง ๆ ในข้อ 2.3.1 เป็นหลักในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวนี้เนื่องจากองค์กรดังกล่าวก็ได้ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปกติอยู่แล้ว และองค์กรเหล่านี้จะมีความชำนาญและอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

2.4 การแก้ไขปัญหาลเฉพาะกรณี

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมอาจใช้สิทธิของตนเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดได้พร้อม ๆ กับการใช้สิทธิขอค่าทดแทนจากรัฐซึ่งอาจทำให้การจ่ายค่าทดแทนซ้ำซ้อนกันได้ในส่วนของการได้รับการชดเชยจากผู้กระทำผิดโดยคำพิพากษาของศาลแล้ว และผู้เสียหายได้ขอให้รัฐจ่ายค่าทดแทนอีกนั้นผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหานี้ไว้ในบทที่ 4 แล้วซึ่งผู้เขียนจะไม่ขอก่อซ้ำอีก แต่สำหรับปัญหาว่าถ้าผู้เสียหายได้รับการทดแทนจากรัฐไปก่อนแล้ว และผู้เสียหายได้มาเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดทางศาลอีก หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้องหลังที่รัฐได้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการซ้ำซ้อนกันดังกล่าวจะมีวิธีแก้ไขได้อย่างไรนั้น ในปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่าสามารถใช้หลักกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้โดยการใช้มาตรา 438 ซึ่งบัญญัติว่า

"ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง คำสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะ
ละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหาย
อย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจศาล ในการกำหนด
ค่าเสียหายไว้อย่างกว้างขวาง คำว่า "เพียงใด" ในมาตรา 438 วรรคหนึ่ง ศาลมีอำนาจ
กำหนด ให้ใช้เพียงใดก็ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่จะให้ชดเชย
เพียงใด ก็ต้องดูความเสียหายที่เกิดขึ้น พฤติการณ์และความร้ายแรงของการละเมิดมาประกอบ
กันแล้วกำหนดให้สมควรแก่กรณี การกำหนดไม่จำกัดให้เท่ากับความเสียหาย เพราะให้อำนาจ
ศาลที่จะกำหนดตามความร้ายแรงแห่งละเมิด ศาลจึงกำหนดให้จำเลยใช้น้อยกว่าความเสียหาย
ที่เกิดขึ้น ศาลจะให้ใช้บางส่วนก็ได้³

จะเห็นว่าศาลสามารถใช้ดุลพินิจ กำหนดค่าเสียหายที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยให้
แก่ผู้เสียหายได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ดังนั้นหากผู้เสียหายได้รับค่าทดแทน
จากรัฐมาแล้วไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน (ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง) ศาลอาจกำหนดให้
จำนวนค่าเสียหายดังกล่าวลดลงเพียงใดก็ได้ หรือไม่ให้ค่าเสียหายอีกเลยก็ได้ โดย
พิจารณาว่าค่าทดแทนที่ผู้เสียหายได้รับจากรัฐมานั้นพอเพียงที่จะทำให้ผู้เสียหายกลับสู่ฐานะ เดิม
เหมือนยัง ไม่มีการละเมิดได้หรือไม่ ซึ่งการใช้วิธีการตามกฎหมายดังกล่าวนี้ จะ เป็นการแก้ไข
ปัญหาในจุดนี้ไปได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³พจน์ ปุชปาคม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด (พระนคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), หน้า 400.